



מדינת ישראל  
משרד החינוך  
מינהל חברה ונוער



# עקרונות ומתודות להנחיה מקוונת של קבוצה

---

# מבוא

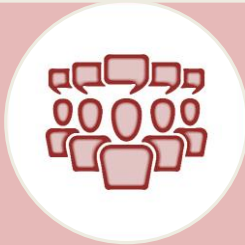
- < בעקבות מגפת הקורונה והנחיות משרד הבריאות נכנסנו למציאות חדשה של למידה ומפגשים מרחוק, כולל הנחייה מקוונת של קבוצות למידה וקבוצות טיפוליות.
- < הנחיית קבוצות דורשת היערכות ומיומנות, ועל רקע המעבר להנחיה מקוונת, המנחה נדרש להבניה והנחייה שונה מזו של ההנחיה הפרונטלית וכן רכישה של מיומנויות חדשות.
- < המעבר למרחב הדיגיטלי ערער את החוקים ואת הכללים הקיימים – נדרשת חשיבה מחודשת על פורמט ההנחיה, התאמתו להנחיה מקוונת, הגדרה והטמעה של כללים חדשים ויצירת נורמות חדשות של עבודה ולמידה.
- < מערך זה, נועד לעמוד על הכללים והעקרונות הבסיסיים להבניית קבוצה חברתית/לימודית, תוך התייחסות לשוני הנדרש במעבר ללמידה מקוונת והצעה למתודות המותאמות להנחיה מסוג זה.

# הבסיס לבניית קבוצה



## חוזה קבוצתי

מגדיר את כללי ההתנהגות  
בקבוצה – setting  
וגבולות



## תאום ציפיות

ציפיות המשתתפים  
מהקבוצה

ציפיות המשתתפים  
מהמנחה

ציפיות המנחה מהקבוצה



## הכרות

בין המנחה לקבוצה  
בין המשתתפים לבין עצמם  
עם הנושא ושיטת העבודה

# פעילות הכרות בקבוצה

לשבירת קרח והפחתת חרדה – לגיבוש קבוצה באווירה נעימה ולא מנוכרת

## עקרונות מרכזיים:

תרגיל ההכרות יתקיים בפגישה הראשונה של הקבוצה (בהמשך ניתן לערוך תרגילים להעמקת ההכרות)



חשוב להתאים את התרגיל והשיח לרמת ההכרות של הקבוצה



התרגיל צריך להיות בנוי כך שכל המשתתפים ייקחו בו חלק



תרגיל ההכרות צריך להיות חיובי, נעים ומאפשר שיחה, ללא דרישה לחשיפה גבוהה



\* גם לקבוצה בה ישנה היכרות מוקדמת – מומלץ לבצע "העמקת היכרות" לאפשר הכרות של המנחה עם חברי הקבוצה והעמקת ההכרות בין חברי הקבוצה

# הצעות לתרגילי הכרות

עם קצת דמיון והתאמה – ניתן ליצור מגוון משחקי היכרות גם בלמידה מרחוק:

מתודה	התאמה	תוכן
תחנות רוח – כולם מכבים מצלמות. המנחה שואל שאלה וכל מי שהתשובה שלו חיובית מדליק מצלמה.	משחק הכרות קליל (את השאלות יש להתאים לגיל המשתתפים ורמת ההיכרות בקבוצה)	שאלות מגוונות: מי נועל נעלי בית/אוכל ליד המחשב/ אוכל ליד המחשב/מעדיף מקדונלדס על אוכל של אמא/אוהב את הים/בריכה/ילד בכור במשפחה וכדומה..
מה זה מלמד עלי? – כל משתתף יבחר חפץ או תמונה בבית בעל משמעות עבורו ויציג מול חבריו.	משחק להעמקת היכרות של המשתתפים	ניתן לבקש להכין מראש או לשלוח את המשתתפים לחפש בבית במהלך המפגש (להקציב 2-3 דקות לחיפוש).
תשובה מול המצלמה – המנחה שואל שאלה וכולם רושמים תשובה על דף ומציגים מול המסך.	משחק לברור עמדה או תחושה באמצעות מילה/ משפט/ ציור	מבקשים מראש מהלומדים להצטייד בדף A4 וטוש כהה ו/או צבעים. ניתן לבקש מכולם להציג בו זמנית או לפי סדר.
"מסירות" – כולם מכינים כדור קטן מנייר מקווצ'ץ' ו"מתמסרים".	משחק להיכרות ראשונית של שמות	משתתף ראשון אומר את שמו ושם של מישהו שהוא מוסר לו וזורק את הכדור לכיוון המסך. המשתתף הבא "תופס" וזורק כדור למשתתף אחר (ניתן גם לבצע בפנטומימה).
הרקע שלי – כל משתתף יבחר תמונת רקע בזום וישתף בבחירה.	מתודה להעמקת הכרות	יש להנחות את המשתתפים לבחור/לצלם תמונת רקע לקראת המפגש ולהשתמש בה במפגש.

# הצעות לתרגילי הכרות מתוקשבים

יש לבחור את הכלי המתאים מראש ולהכינו למפגש

תוכן	התאמה	מתודה
ניתן לשלב שאלות מגוונות. יש להתאים לגיל התלמידים ורמת ההכרות.  <b>דוגמאות לשאלות:</b> מה אני רוצה שיידעו עלי כאן, חלום שיש לי ועוד לא הגשמת, איזה משפט אומרים לי או עלי הכי הרבה, מה זה פינוק בשבילי, דבר טוב שקרה לי בשבוע האחרון, דבר שאני מאד אוהב/שונא, תחביב שיש לי, המאכל האהוב עלי ביותר, משהו/מישהו שאני מתגעגע אליו, מה זה פינוק בשבילי, מה משמח אותי וכדומה.	משחק הכרות קליל - ניתן לגוון ברמת השאלות	<a href="#">כובע קסמים</a> - קלפים נשלפים מתוך כובע - כל משתתף שולף וצריך להתייחס לשאלה
	משלב הכרות של שמות ושל תוכן (שיתוף)	<a href="#">גלגל השמות</a> - המנחה מסובב את גלגל השמות בקישור- שם המשתתף שיוצא צריך לענות על שאלה
		<a href="#">משחק קלפים</a> - בחירה אקראית של קלפים - על כל קלף שאלה לשיתוף

# תאום ציפיות בקבוצה



על המנחה להיות מודע מראש לציפיות שיש לו מן הקבוצה ומעצמו ולהגדיר בצורה ברורה את ציפיותיו מחברי הקבוצה והדגשים החשובים לו



# תאום ציפיות – הצעה לפעילות

◀ על לוח שיתופי \* כל משתתף ירשום שלושה פתקים (מומלץ לכל קטגוריה צבע אחר):

← הציפיות שלי מעצמי

← הציפיות שלי מחברי לקבוצה

← הציפיות שלי מהמנחה

◀ המנחה יסדר את הפתקים בשלושה טורים בהתאם לקטגוריות ויערוך דיון:

← עם אלו ציפיות אתם מזדהים?

← אלו מבין הציפיות ניתנות למימוש במסגרת הקבוצה? כיצד ניתן לממש אותן?

← אילו מבין הציפיות קשות למימוש? איך כדאי להתייחס אליהן?

← כיצד נוכל לסייע לממש את ציפיות חברי הקבוצה?

◀ כדאי לשמור צילום של המסך לפעילות במפגש הסיום

\* ניתן להשתמש ב- [Lino](#), [Padlet](#), או לוח שיתופי אחר מתאים.



# חוזה קבוצתי – עקרונות בסיסיים

בכל קבוצה בתחילת דרכה חשוב לקיים תיאום ציפיות ולבנות "חוזה עבודה" עם משתתפי הקבוצה, אשר יהווה בסיס לעבודה בהמשך

לאחר תאום הציפיות חשוב להגדיר מסגרת וגבולות במסגרת "חוזה קבוצתי" – מטרות, לוח-זמנים, מטלות ודרישות, שיטות עבודה

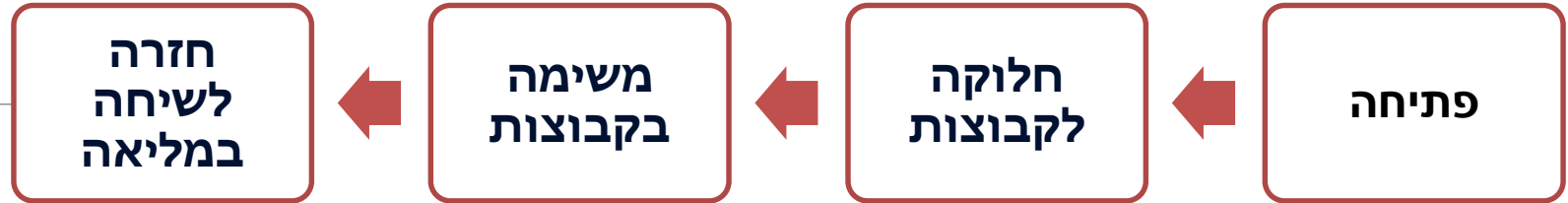
המנחה יסייע לקבוצה במהלך העבודה הקבוצתית בהפיכת הציפיות לנורמות התנהגותיות

המנחה מהווה בהתנהגות מודל לחיקוי (מודלינג) של מחויבות לחוזה ולכן עליו להקפיד על עמידה מלאה בכל תנאי החוזה

למידת ההסכם היא תהליך הדרגתי – תפקיד המנחה לשמור עליו בעקביות ולחזור על העקרונות במהלך המפגשים לפי הצורך

ה - setting והחוזה הקבוצתי מציבים גבולות, מגדירים כללי התנהגות ויוצרים מסגרת בטוחה וברורה לקבוצה המאפשרת ביטוי עצמי, למידה ושיתוף פעולה בין התלמידים לבין עצמם ובינם לבין המורה.

# חזרה קבוצתי – הצעה לפעילות



**פתיחה:**

← מהו חזרה קבוצתי?

← מה מטרתו?

← לדעתכם, מה חזרה זה צריך לכלול?

**הסבר:** החזרה הקבוצתי הוא חזרה שנערך על ידי המנחה והקבוצה והוא מגדיר את כללי ההתנהגות והגבולות של הקבוצה.

**עבודה בקבוצות (4-5 בקבוצה):**

[המשך](#)

[חלוקה לחדרים בזום](#)



# חזרה קבוצתי – המשך הפעילות

משימה לעבודה בקבוצות:

← חשבו מהם כללי ההתנהגות המתאימים לדעתכם בקבוצה.

← נסחו חמישה כללים המוסכמים על חברי הקבוצה וכתבו אותם על המסמך/לוח משותף\*

במליאה (צפייה בלוח המשותף):

← אילו כללי התנהגות רשמו בקבוצות?

← האם יש כלל שאינו מקובל עליכם? הסבירו מדוע

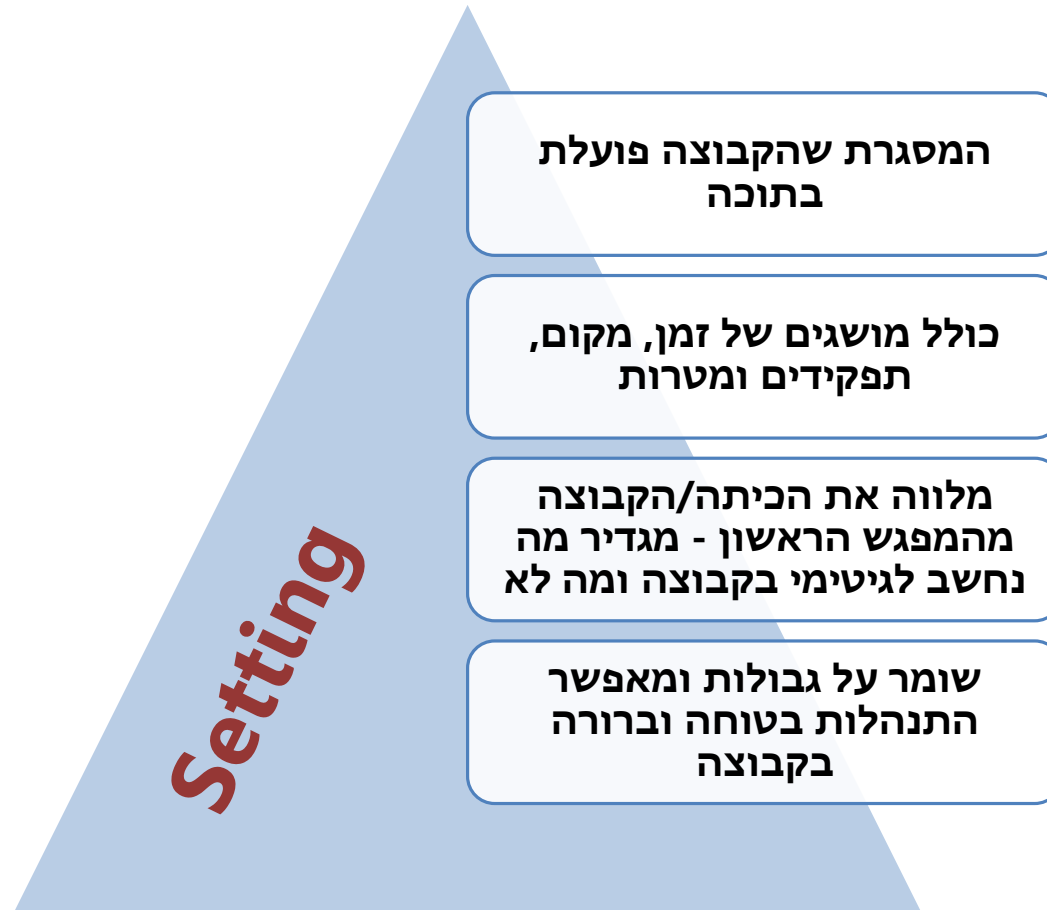
← האם ישנם כללים נוספים שכדאי להוסיף? (המנחה יכול להציע כללים שהוא רואה כחיוניים ויסביר את חשיבותם)

לאחר הדיון – המנחה ינסח מספר כללים מתוך הדברים שעלו ויבדוק אם כל חברי הקבוצה מסכימים להם.

הלוח הסופי יהווה את החזרה הקבוצתי – יש לשמור אותו (ניתן להציגו שוב בהמשך אם יהיה צורך בכך).

\* ניתן להשתמש ב- [Lino](#), [Padlet](#), או לוח שיתופי אחר מתאים.

# Setting (סטינג) – המסגרת



המנחה יקבע את כללי הסטינג בהתאמה לקבוצה – יש לקחת בחשבון את גיל המשתתפים, קשיים טכניים, יכולת ריכוז (קשה יותר בזום) ועוד.



# – Setting (סטינג) –

## דוגמאות להגדרת Setting בזום

מצלמות פתוחות של  
כל המשתתפים

הקפדה על תחילה  
וסיום בזמן של  
המפגשים

יום ושעה קבועים  
למפגש בתדירות  
קבועה (רצוי אחת  
לשבוע)

מסגרת זמן הפעילות  
של הקבוצה (כמה  
מפגשים ובאיזו  
תדירות)

הקפדה על סביבה  
שקטה ופרטיות בזמן  
המפגש

שימוש במחשבים,  
עדיפות לנייחים (יש  
חשיבות לראות את כל  
חברי הקבוצה)

מיקרופונים  
פתוחים/סגורים  
(להגדיר מראש מתי)

הפסקות במהלך  
המפגשים (אם כן –  
להגדיר בברור)

▪ על אף הקשיים הטכניים העולים בהנחיה מקוונת – חשוב לנסות לשמור על כללי הסטינג בעקביות לאורך כל המפגשים.

▪ ניתן להתגמש ולשנות כלל- במקרה זה השינוי יחול על כל חברי הקבוצה ויוגדר ככלל חדש.



# קישורים להרחבה

---

- [מהספה והמעגל אל המסך - טיפול \(קבוצתי\) מקוון](#) – בטיפולנט
- [התפתחות קבוצתית בימי קורונה או איך נפרדים בזום?](#) – מכון מופת
- [התחלה טובה – כלים מקוונים לבניית צוות חדש](#) – מכללת אורנים
- [כשהתלת מימד הופך לדו מימד: על הנחיית קבוצות ב- ZOOM בימי קורונה](#) – אתר פסיכולוגיה עברית
- [מפגש כתה וירטואלי](#) – משרד החינוך